

LAUSUNTO

Helsinki, 8.9.2020

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Viite: HE 51/2020 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 234 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 75 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Anna Järvinen, anna.jarvinen@soste.fi, puhelin 050 586 5677

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

päsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

- SOSTE kannattaa esitystä epidemiakorvauksesta toimeentulotuen saajille. Toimeentulotuen saajille osoitettuna korvaus kohdistuu kaikista pienimpituloisiin.

SOSTE kannattaa esitettyä epidemiakorvausta toimeentulotuen saajille

SOSTE kannattaa esitettyä väliaikaista epidemiakorvausta. On myönteistä, että korvauksella halutaan tukea yhteiskunnassa taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä tilanteessa, jossa covid-19-epidemiasta johtuvat rajoitustoimet ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kustannuksia.

Toimeentulotuen saajille osoitettuna etuus kohdistuu kaikista pienimpituloisiin, vähimmäisturvan piirissä oleviin ihmisiin. Ylimääräisellä korvauksella voidaan kompensoida ihmisille kevään sulkutoimien aiheuttamia lisäkuluja sekä mahdollistaa syksyn kuluessa pienituloisille muun muassa kasvomaskien hankkiminen. Pientuloisille suunnattu korvaus menee suoraan kulutukseen ja näin sillä on myös taloutta elvyttävä vaikutus.

Ihmisten toimeentuloa kannattaa tukea, jotta he eivät turvautuisi kalliisiin pikavippeihin selvitäkseen arjen kuluista. Riittävä etuusjärjestelmä osaltaan kannattelee ihmisiä läpi taantumana ja ehkäisee ongelmien syventymistä.

Asiakkaalle mahdollisimman sujuvan maksatuksen näkökulmasta on myönteistä, että tukea ei tarvitse erikseen hakea, vaan Kela tutkii saamisen edellytykset automaattisesti.

Koronakriisi vaikeutti pienituloisten toimeentuloa ja asiointia

Osaltaan riittämättömästä vähimmäisturvasta koronakriisin aikana kertoo se, että ruoka-avun tarve kasvoi nopeasti. Esimerkiksi Suomen Punaisen ristin joissain ruoanjakopisteissä on asiakkaita ollut kolminkertainen määrä aiempaan verrattuna. Sosiaalibarometrissa 73 prosenttia sosiaalityöntekijöistä arvioi ruoka-avun tarpeen lisääntyneen ja reilut 40 prosenttia kertoi vuokratien ja muiden velkaongelmien yleistyneen poikkeustilan aikana. Samalla ruoka-avun jakamisessa oli lisähaasteita, ja osa ruoanjakopisteistä joutui keskeyttämään toimintansa, mikä vaikeutti kaikkien apua tarvitsevien tavoittamista.

Vähimmäisturvan varassa elävien tulotason on niin matala, että taloudenpito ei jousta lainkaan ylimääräisiin kuluihin. Köyhillä ei ole varaa ostaa ruokaa tai muita välttämättömiä tarvikkeita varastoon, kun mitään säästöjä ei ole. Myös ylimääräisten hygieniatarvikkeiden ja kasvomaskien hankkiminen on vaikeaa. Heti kriisin alkuvaiheessa ihmisiltä tuli viestiä, että edullisia ja punaisella lapulla merkittyjä tuotteita ei enää löytynyt, kun muut olivat hamstranneet hyllyt tyhjiksi. Myös kauppojen edullisimmat merkit loppuivat ensiksi. Tilanne

tasoittui kriisin alun jälkeen. Myös julkisen liikenteen rajoittamisesta syntyi ihmisille lisäkustannuksia.

Perheille koronakriisi aiheutti lisää kuluja, kun lapset eivät pääsääntöisesti olleet kouluissa ja päiväkodeissa. Ruokakulut kasvoivat. Kunnat tarjosivat ruokaa lähiopetuksesta poissa oleville oppilaille vaihtelevasti. Etäopiskelu vaati verkkoyhteyksiä ja laitteita. Näitä eri kunnat ja koulut kuntien sisällä tarjosivat vaihtelevasti. Osassa kouluista oli jo ennen kriisiä lapsille tarjottu tabletti tai tietokone, osassa mahdollisuudet tarjota laadukkaat oppivälineet kaikille olivat paljon heikommat.

Toimeentulotuen varassa olevissa on paljon yksinasuvia. Yksin asuvien terveys on useimpien mittareiden valossa huonompi kuin muulla väestöllä. Jos yksin asuva ihminen kuului riskiryhmään tai sairastumisen vuoksi ei voinut asioida kodin ulkopuolella, oli hänen pakko käyttää kauppojen ja apteekkien kotiinkuljetuspalveluja. Tällaiset palvelut ovat toimeentulotuen varassa oleville kalliita. Kaikilla ei sukulais- tai ystäväverkostoja ole, jotka olisivat voineet auttaa.

Kuntouttavassa työtoiminnassa olleilla toimeentulotuen saajilla leikkautui äkillisesti pois yhdeksän euron toimintaraha toimintojen keskeytyessä. Yllättäen tullut muutos vaikeutti talouden suunnittelua. Järjestökentältä tulleen tiedon mukaan kunnat noudattivat keväällä vaihtelevasti STM:n ohjetta toteuttaa kuntouttavaa työtoimintaa vaihtoehtoisilla tavoilla.

Koronan myötä palveluita siirrettiin entistä voimakkaammin sähköisiksi. Harvalla pienituloisella on kotonaan mahdollisuus skannaamiseen tai tulostamiseen. Kriisin myötä suljettiin kirjastoja ja muita yleisiä tiloja, joissa noita palveluja voi käyttää maksutta tai edullisesti. Tämä vaikeutti monien etuusasiointia.